

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Иван Петров Видолов

относно: Дисертационен труд на тема: „Задължителната защита в българския наказателен процес“

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.6. Право

Научна специалност: Наказателен процес

Докторант: Александра Красимова Нанова

1. Актуалност и научна значимост на дисертационния труд

Докторантът Александра Красимова Нанова представя за обсъждане пред научно жури, назначено със заповед на Директора на ИДП БАН рег. № РД-09-86/06.11.2023 г. дисертационен труд на тема „Задължителната защита в българския наказателен процес“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Дисертационният труд представлява задълбочено научно изследване, посветено на задължителната защита в наказателното производство. Научният интерес към темата е породен от принципното разбиране, че защита на обвиняемия представлява фундаментално начало с универсален характер за наказателното производство. Актуалността на темата е очевидна с оглед съвременното състояние на съдебната практика и предизвикателства пред наказателноправната политика, поради което не е нужно да бъде допълнително аргументирана. Необходимо е обаче да се подчертае актуалността от научна гледна за наказателнопроцесуалната теория. Авторът е разработил научен труд, който разглежда същността и формите на задължителна защита и тяхното значение за наказателното производство, анализира съществуващите виждания в правната доктрина относно същността им, разкрива проявлението му, съпътстващите го проблеми в практика и прави предложения за усъвършенстването на процесуалното законодателство. Тези въпроси за първи път са разгледани в българската юриспруденция, в обем на монографичен труд, като приносът се дължи най-вече на извършения анализ, почиващ на всестранно и всеобхватно изследване на съдебната практика и правна теория.

Докторантът достига до научни приноси в областта на наказателния процес, като използва и доразвива съвременните достижения на наказателнопроцесуалната теория и практика. Научната новост и изследователска достоверност на получените резултати и изведените от тях изводи са обезпечени от използвания методически инструментариум, приложен съобразно изследователските и етични стандарти. Техният методически издържан подбор, наред със задълбочения подход и изследователската компетентност на докторантът са осигурили разработването на дисертационно изследване, отговарящо на ЗРАСРБ.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Обемът на представения дисертационен труд е 192 страници, структуриран във въвод, три глави и заключение. Използвана е литература от 47 автори, направени са общо 396 бележки под линия. Избраната структура и последователността на изложението позволяват разглежданите проблеми да бъде възприети и анализирани, както самостоятелно, така и в тяхната цялост, което прави достъпни и разбираеми тезите на докторанта и подкрепящите ги аргументи.

В увода на дисертационния труд е обоснована актуалността на изследването и са очертани целите, задачите и неговата методология. Те са ясно и правилно формулирани, което безспорно е съдействало за достигане до резултати от дисертационното изследване.

В глава първа, озаглавена „Общи положения на задължителната защита“ цялостно е анализирано състоянието на законодателството по отношение на задължителната защита в наказателния процес.

В първа и втора точка от главата докторантът е разгледал въпроса за понятието за задължителна защита и нейното значене в наказателното производство. Предложена е дефиниция, която макар да не е подложена на анализ и научно аргументиране, отразява в пълнота от гледище на формалната логика присъщите черти на процесуалния институт на задължителната защита.

В точка трета е направена класификация на случаите на задължителната защита в българския наказателен процес. Последователно и системно са представени и анализирани класификации по различни критерии. Най-съществено място авторът отделя на делението на относителна и абсолютна защита, като анализира в дълбочина същността и формите на отделните им хипотези. На тази основа е приел и да разработи структурно своето дисертационно изследване. В четвърта точка се разглежда задължителната защита от защитник-адвокат. По-нататък обсъжда въпросът „защитникът по назначаване“. Разглежда процедурата по назначаване, включително в

светлината на правилата по Закона за правната помощ, разглежда същността на защита през призмата на практиката на ЕСПЧ, като разграничава „назначаването“ от активното участие на защитника в процеса, в интерес на правата и законните интереси на обвиняемия.

Точка шеста от главата е озаглавена „Нарушения на правото на защита“. В нея авторът научно е обосновал, че неучастието на защитник на обвиняемия в наказателното производство е абсолютно основание за отмяна на крайния съдебен акт и връщане на делото в стадия, в който е допуснато нарушението. Обърнал е внимание на някои хипотези на нарушения на това право, като най-съществен интерес представлява въпроса за момента на възникване на правото на задължителната защита.

В точка седем са разгледани проблемите с разноски за адвокатско възнаграждение в хипотезите на задължителна защита, като задълбочено е обсъдена съдебната практика и са изведени научнообосновани изводи.

Глава втора от дисертационния труд е озаглавена „Абсолютно задължителна защита“. В тази част авторът последователно е разгледал отделните хипотези на задължителната защита, като е успял да изведе ясни критерии и да обсъди гранични хипотези. Тези негови изводи са основани предимно на съдебната практика и са подкрепени с добре обосновани научни аргументи.

По отношение на хипотезата на чл. 94, ал. 1, т. 1 НПК е аргументирана необходимостта от задължителна защита, в случаите на непълнолетен обвиняем, изведени си точни критерии и е изяснен въпроса за защита при различни случаи на достигане на пълнолетие. По въпроса за задължителното участие на защитник, когато обвиняемият страда от физически или психически недостатъци, които му пречат да се защитава докторантът е направил кратък, но съдържателен сравнителноправен преглед. Представен е анализ на съдържанието на физическите и психическите недостатъци, обосноваващи задължителна защита.

В същата глава авторът разглежда хипотезите на задължителна защита, в случаите при които за престъплението се предвиждат повече от десет години лишаване от свобода, както и основанието при направено искане по чл. 64 от НПК и в случаите, когато обвиняемият е задържан. Тук е направен сравнителен анализ, съпоставяйки тази хипотеза с чл. 70 НПК и задържането, осъществявано от полицейските органи по реда на ЗМВР. На тази основа са изведени изводи, които са добре аргументирани и умело съчетани в изложението, подкрепящи авторовите тези и съдействайки за изчерпателността на дисертационното изследване и поставените пред него цели. Внимание е отделено и на чл. 94, ал. 1, т. 8 от НПК, предвиждащ абсолютно задължителна защита,

в случаите при които делото се гледа в отсъствие на подсъдимия. Въз основа на анализ на съществуващата практика и правна теория е направен извод, че тази хипотеза се прилага без значение дали производството е от общ или от частен характер и дали обвинението е за тежко престъпление или не.

В точка шест от главата е разискан въпроса за участието на резервен защитник. Докторантът изяснява същността и ролята на служебния защитник в наказателното производство и обсъжда последователно трите хипотези, предвиждащи неговото участие.

В последната точка „Задължителна защита при провеждане на наказателното производство по реда на особените правила на Глава 27 и на Глава 29 от НПК“. В тази част докторанта следва последователен изследователски подход, с който в цялост разглежда въпроса, като обсъжда някои спорни особености на предпоставките и реда за участие на защитник в двете производства.

Трета глава на дисертационния труд е посветена на условно задължителната защита. Подробно са разгледани и са поставени на критичен анализ някои от разпоредбите на условното задължително участие на защитник, когато обвиняемият не владее български език, когато обвиняемият не е в състояние да заплати адвокатско възнаграждение, желае да има защитник и интересите на правосъдието изискват това. С научна последователност докторанта всеобхватно е анализирал всички хипотези, очертал е тяхното приложно поле и извел изводи, аргументирани с изследователска прецизност.

В заключението на дисертационния труд са обобщени резултатите от проучването и са систематизирани изводите от изследването, като са изведени и препоръки, почиващи на получените резултати.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Дисертационният труд притежава научни приноси в областта на наказателния процес, което е видно от направената характеристика на неговото съдържание. Тези приноси могат да бъдат обобщени в следните основни точки:

- Дисертационното изследване за първи път разглежда в монографичен обем въпросът за задължителната защита в наказателния процес, въз основа на което са направени аргументирани предложения за усъвършенстване на процесуалната уредба.

- Разкрито е съдържанието и формите на всички хипотези на задължителна защита.

- Направени са предложения *De lege ferenda* за усъвършенстване на законодателството.
- Научно е прогнозирано развитието на задължителната защита в наказателното производство.

4. Заключение

Докторантът Александра Красимова Нанова притежава задълбочени теоретични познания в областта на наказателния процес и доказани способности за самостоятелни научни изследвания. Представеният дисертационен труд „Задължителната защита в българския наказателен процес“ има качествата на значимо научно изследване.

Представените и аргументирани научни виждания от докторанта не оставят съмнение, че дисертационният труд е резултат на сериозна работа и личен принос в областта на наказателния процес. Научното изследване съдържа задълбочени теоретични обобщения и научни приноси. Те отговарят на изискванията на чл. 6 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27 от Правилника за неговото приложение.

Предвид положителната оценка на представения дисертационен труд и отчитайки сериозния професионален опит на докторанта, с категоричност давам своята положителна оценка и препоръка към научното жури да гласува за придобиване от Александра Красимова Нанова на образователната и научна степен „доктор” в област на висшето образование 3. Стопански, социални и правни науки, професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Наказателен процес”.

Член на научното жури:

доц. д-р Иван Видолов

гр. София

18.12.2023 г.

OPINION

By Associate Professor Ivan Petrov Vidolov, PhD

regarding: Dissertation thesis on the topic: "Mandatory defence in the Bulgarian criminal process "

sphere of higher education: Social, Economic and Legal Sciences (3.)

Professional field: "law" (3.6.)

Scientific specialty "Criminal Procedural Law".

PhD student: Alexandra Krasimova Nanova

1. Actuality and scientific significance of the dissertation thesis

PhD student Alexandra Krasimova Nanova presents for discussion before a scientific jury, appointed with Order No. RD-09-86 of 06.11.2023 of the Director for the Institute for the State and Law at the Bulgarian Academy of Sciences, a dissertation thesis on the topic "Mandatory defence in the Bulgarian criminal process" for acquisition of educational and scientific degree "Doctor (SJD)".

The dissertation is an in-depth scientific study dedicated to the mandatory defense in criminal proceedings. The scientific interest in the subject is caused by the principled understanding that the defense of the accused represents a fundamental principle of a universal character for criminal proceedings. Actuality of the topic is obvious in view of the current state of judicial practice and challenges to the criminal law policy, which is why it does not need to be further argued. However, it is necessary to emphasize an actuality from a scientific point of view for criminal procedure theory. The author has developed a scientific work that examines the essence and forms of mandatory defence and their importance for criminal proceedings, analyzes the existing views in the legal doctrine regarding their essence, reveals its manifestation, accompanying problems in practice and makes proposals for the improvement of procedural legislation. For the first time, these issues have been examined in Bulgarian jurisprudence, in the volume of a monographic work, and the contribution is mainly due to the performed analysis, based on a comprehensive study of judicial practice and legal theory.

The PhD student achieves scientific contributions in the field of criminal procedure by using and further developing the modern achievements of criminal procedure theory and practice. The scientific novelty and research credibility of the obtained results and the conclusions drawn from them are ensured by the methodological tools used, applied in accordance with research and ethical standards. Their

methodologically well sustained selection, along with the in-depth approach and research competence of the PhD student, have ensured the development of a dissertation research that meets the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act.

2. General characteristics and structure of the dissertation thesis

The volume of the presented dissertation thesis is 192 pages. As a structure it includes an introduction, three chapters and conclusion. The dissertation has 396 footnotes, and the bibliography lists 47 reference titles. The selected structure and sequence of the exposition allow the considered problems to be perceived and analyzed, both independently and in their entirety, which makes accessible and understandable the theses of the PhD student and the arguments supporting them.

In the introduction of the dissertation, the actuality of the research is substantiated and the goals, tasks and methodology are outlined. They are clearly and correctly formulated, which undoubtedly helped to reach the results of the dissertation research.

In the first chapter, entitled "General provisions of the mandatory defense", the state of the legislation regarding the mandatory defense in the criminal process is comprehensively analyzed.

In the first and second points of the chapter, the PhD student examined the issue of the concept of mandatory defense and its importance in criminal proceedings. A definition has been proposed, which, although not subjected to analysis and scientific argumentation, fully reflects the inherent features of the procedural institute of mandatory protection from the point of view of formal logic.

In point three, a classification of cases of mandatory defense in the Bulgarian criminal process is made. Classifications according to different criteria are consistently and systematically presented and analyzed. The author devotes the most important place to the division of conditional and absolute defence, analyzing in depth the essence and forms of their individual hypotheses. On this basis, she decided to structurally develop his dissertation research. In the fourth point, the mandatory defense by a defense attorney is considered. She goes on to discuss the issue of "appointment counsel". Examines the appointment procedure, including in the light of the rules of the Legal Aid Act, examines the nature of defense through the lens of ECtHR practice, distinguishing "appointment" from the active participation of counsel in the process, in the interests of the rights and legitimate interests of the accused.

Point six of the chapter is entitled "Breaches of the right to defence". In it, the author has scientifically substantiated that the non-participation of the defense counsel of the accused in the criminal proceedings is an absolute ground for canceling the final judicial act and returning the case to the stage in

which the violation was committed. She paid attention to some hypotheses of violations of this right, as the most essential interest presented the question of the moment of emergence of the right to mandatory protection.

In point seven, the problems with costs for attorney's fees in the hypotheses of mandatory defense are discussed, the judicial practice is thoroughly discussed and scientifically based conclusions are drawn.

Chapter Two of the dissertation is titled "Absolutely Mandatory Defense." In this part, the author has consistently examined the individual hypotheses of the mandatory protection, having succeeded in deriving clear criteria and discussing boundary hypotheses. These conclusions of her are based primarily on case law and are supported by well-founded scientific arguments.

Regarding the hypothesis of Art. 94, para. 1, item 1 of the Criminal Procedure Code, the need for mandatory protection in the case of a minor accused is argued, precise criteria are set forth and the issue of protection in various cases of reaching the age of majority is clarified. On the issue of the mandatory participation of a defense attorney when the accused suffers from physical or mental deficiencies that prevent him from defending himself, the doctoral student made a short but meaningful comparative legal review. An analysis of the content of the physical and mental deficiencies justifying mandatory protection is presented.

In the same chapter, the author examines the hypotheses of mandatory defense in cases where the crime is punishable by more than ten years of imprisonment, as well as the basis for a request made under Art. 64 of the Criminal Procedure Code and in cases where the accused is detained. A comparative analysis is made here, comparing this hypothesis with Art. 70 of the Criminal Procedure Code and the detention carried out by the police authorities under the Ministry of the Interior Act. On this basis, conclusions are drawn, which are well argued and skilfully combined in the presentation, supporting the author's theses and contributing to the comprehensiveness of the dissertation research and the goals set before it. Attention is also paid to Art. 94, para. 1, item 8 of Criminal Procedure Code, providing for absolutely mandatory defense in cases where the case is heard in the absence of the defendant. Based on an analysis of existing practice and legal theory, it is concluded that this hypothesis applies regardless of whether the proceedings are of a general or private nature and whether the charge is a serious crime or not.

In point six of the chapter, the question of the participation of a stand-by defence counsel is discussed. The doctoral student clarifies the nature and role of the public defender in the criminal proceedings and discusses successively the three hypotheses predicting his participation.

In the last point, "Mandatory protection during criminal proceedings in accordance with the special rules of Chapter 27 and Chapter 29 of the Criminal Procedure Code". In this part, the PhD student follows a consistent research approach, with which he examines the issue as a whole, discussing some controversial features of the prerequisites and the order for the participation of a defense attorney in the two proceedings.

The third chapter of the dissertation is devoted to the conditional defense. Some of the provisions of the conditional mandatory participation of a defense lawyer, when the accused does not speak Bulgarian, when the accused is unable to pay a lawyer's fee, wishes to have a defense lawyer and the interests of justice require it, are examined in detail and subjected to a critical analysis. With scientific consistency, the doctoral candidate has comprehensively analyzed all hypotheses, outlined their field of application and drawn conclusions, argued with research precision.

In the conclusion of the dissertation, the results of the study are summarized and the conclusions of the study are systematized, and recommendations based on the obtained results are presented.

3. Characteristics of the scientific and scientific-applied contributions in the dissertation work

The dissertation has scientific contributions in the field of the criminal process, which is evident from the characterization of its content. These contributions can be summarized in the following main points:

- The dissertation study for the first time examines in a monographic volume the issue of mandatory defense in the criminal process, on the basis of which reasoned proposals for improving the procedural regulations have been made.
- The content and forms of all hypotheses of mandatory protection have been revealed.
- De lege ferenda proposals have been made to improve the legislation.
- The development of mandatory defense in criminal proceedings has been scientifically predicted.

4. Conclusion

PhD student Alexandra Krasimova Nanova has in-depth theoretical knowledge in the field of criminal procedure and proven abilities for independent scientific research. The presented dissertation work "Mandatory defense in the Bulgarian criminal process" has the qualities of a significant scientific study.

The presented and argued scientific views of the doctoral student leave no doubt that the dissertation work is the result of serious work and personal contribution in the field of the criminal process. The scientific research contains in-depth theoretical summaries and scientific contributions. They meet the requirements of Art. 6 of the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act and of Art. 27 of the Regulations for its application.

Given the positive evaluation of the presented dissertation work and taking into account the serious professional experience of the doctoral student, I emphatically give my positive evaluation and recommendation to the scientific jury to vote for the acquisition by Alexandra Krasimova Nanova of the educational and scientific degree "doctor" in the sphere of higher education: Social, Economic and Legal Sciences (3.), professional direction 3.6. Law, scientific specialty " Criminal procedural law".

Member of the Scientific Jury:

By Associate Professor Ivan Petrov Vidolov, PhD

Sofia

12/18/2023